

çons o còlics; cf. oc. *masclun* (<-um) i su. alem. *mäschel* 'còlic', creats per contrast amb l'histerisme femení o mal de matriu (veg. més formes dialectals Wartburg, *ASNSL* cxxxvii, 256, n. 2); a Provença passa a aplicar-se a una mera hipocondria: «an perdu la pisto; / rousigà dóu *masclun*, se fan bregand», *Calendau* (iv, 46.3); comparable en tots sentits al xièl *padrejón* id. (creat sobre *madrejón* = mal de madre). *Emascular*; *emasculació*.

Mascota, V. *mascara* Masculi, masculinitat, V. *mascle*

MASEGAR, 'sotmetre (una cosa) a pressions o batzegades que tendeixen a arrugar-la o emmatxucar-la', sembla resultar d'un encreuament entre **masedar* 'domar', derivat de l'antic *maset*, -*eda*, ll. MANSUËTUS, 'domesticat' i un **massegar* 'pastar', derivat de MASSA, semblant al cast. *amasar*. □ 1.^a doc.: 1862, Pitarra; i segurament ja c. 1800.

«CANTADOR: Ja us he dit un altre cop / que muxoni! DON NUNYO: Tens poc pèll! / LEONOR: T'ho juro pel Déu del cel! / NUNYO: Doncs corrent: ell rebrà drop. / LEO.: Totes aquelles protestes / (abrassant-lo) eran per tu, vull qu'ho creguis. / CANT.: Ara ja ho crec, no 'm *maseguis*. / No veus que vaig de les festes? / --- / NUNYO: Que podriau combregà / hasta ab rodes de molí», Pitarra (*Lo Cantador, Gatades* 1, 102). No en sé testimonis posteriors fins a Saisset i Coromines, que ja l'usa sovint en la seva primera obra: «Quan més falta ens feia algú que ens estimés, venien aquells soldats sorruts, gloriosos --- la seva entrada triomfal a la Plaça d'Armes ens donava la sensació d'una fatalitat irreparable: la Força, pesada i musculosa, avançava xaparra tot *masegant* amb els peus la ròssa humana» (*Presons Im.* xi, O.C., 878a18); «en el cervell *masegat* per l'oratge de les angúnies desesperades, començava a fer-s'hi una calma retornadora», «El pobre pare --- no tingueu por que --- faltés a la carretera per a pujar-me roba i diners --- pel seu fill tancat allí dalt --- En arribant a casa 's trobava *masegat* i deia —Jo sóc mort, m'afogo quan camino i si maten al Peret no podré viure», id. (id., 127, 187). *AlcM* en cita exemples posteriors, de Guimerà, Pons Mass. i Pau Berga.

Mot recollit molt tardanament pels lexicògrafs: manca encara a Lab. (1840-88); primer pel *DAG*, que es limita a definir-lo en dos mots «manosear, rebregar». Després Bulbena 1905, Vogel («kneten, knuffen, quetschen, knutschen; müde machen») i en les obres de Fabra des de la *Gramàtica* de 1912. Segons *AlcM* només és cat. or. i ross., i de fet no crec que s'usi en els altres dialectes.

En tot cas sí que s'usa en el Rosselló, on sembla que té un matís un poc més fort (com els de les *Presons Imag.*) que l'exemplificat en Pitarra, que és el més usual a Barcelona i definit amb perfecta precisió en el *DFA* i *DAG*: un «arrenca-queixals» fa la crida: «Que vingui qui té dents guastades, / endolides o *masegades!*», Saisset (*Catal. d. R.*, 145). És notable que, se-

gons Gulsoy, Sanelo porta «*masegar la car*: magullar <la> carne» (r, 150v2), quan el que jo vaig llegir-hi era *masejar la carn*: jo llegia (1930) damunt el manuscrit i ell damunt un microfilm del mateix còdex, però és probable que la lectura d'ell sigui millor perquè ell ho feia amb més calma i comprovació que la que em vagà de fer-ho, en aquells mesos de París. Altrament no hi ha cap comprovació de l'una ni de l'altra forma en cap font valenciana (manca als diccs. de CRos, Escrig, Llombart i MGadea).

No hi ha altre assaig etimològic que el del *REW*, 5396, que altrament posa una forma catalana inexistent *massegar*, derivant-ho del ll. MASSA; i Jud (*Rom. L*, 1925, 607) féu igual, arrenglant-lo al costat del port. *amasar*, cast. *amasar*, logud. *cumassare*, campid. *cumassai* «pétrir». Deuen tenir força raó, però sembla que ni l'un ni l'altre sabien que és *masegar* (*mazegà*) amb sonora i no pas **massegar*. Podríem suposar que un *MASSICARE ja hagués existit en llatí vulgar, cosa no inconcebible, i bastant apuntalada pel mot portuguès-castellà, el sard, i encara més per l'asturià *amasuñar* que té un matís com 'potinejar', ben atansat al nostre: «coyer con les manes dalguna cosa de com<d>a, y volvéla a dexar y volver coyéla y meté-i les uñes y afuracála col deu» [amb el dit] (Rato). Però la -s- sonora és un gravíssim obstacle. Caldria suposar que aqueix *MASSICARE s'hagués sincopat en **masgar*, on la -ss- fou sonoritzada per la g, i que després es restituís el sufix -*egar*, però amb la -s- tornada sonora; substitucions o vacil·lacions més o menys comparables s'han donat: cat. i oc. ant. *rosegar* al costat del cast. *roscar* 'marcar una rosca' (fr. *rosger* > *ronger*), cat. *carregar* a.c.d. oc. i cast. *cargar*, cast. *mascar* a.c.d. el cat. *masregar*, cast. ant. *sesgar* a.c.d. *sessegar*, d'on després per una banda *sesgo* i per l'altra *sosegar*. Tot plegat és rebuscat; i d'aquests paral·lels, el primer és ben incert, i cap no és exacte.

Ara bé en algun parlar occità tenim un mot de forma igual al nostre i de sentit semblant, no ben igual però ben lúcida per a la nostra recerca: en el gascò de les Landes *mazegà* «dompter», *amazegà* «dompter, soumettre au travail les jeunes boeufs ou chevaux, destinés aux travaux de la terre etc.», Métivier (*Agriculture des Landes*, 732, 710). Però no gaire lluny d'allà, en bearnès es diu *masedà* «dompter, rendre traitable, adoucir, en parlant des hommes» que Lespy-Raymond citen ja en els *Psalms* d'Arnau de Salete (1583) «l'endurcit en sons bicis / es *mazedat*», amb la variant normal a la Vall d'Àspa (que fins avui conserva les sordes intervocàliques llatines) *masetà*, que cita en Lamaysouette (*Imitation de Jesu-Christ*, 2.^a ed., 1872): «la ferboz de l'esprit que la *masetarà*». És clar, doncs, que el *mazegà* de les Landes és igual a aquest *masedà*, i que totes dues formes deriven de l'adj. *mazet* «dompté» (Landes, Métivier, o. c., 732), bearn. *maset*, -*ede*, «dompté, rendu traitable» (ja «bestiar *maset* e deputat a la labor» en els *Fors de Bearn* del S. xv); i «adouci, en parlant des hommes», amb femení *masede* («roye *masede*»), Lespy-R. (semblantment en Palay).